

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Кафедра журналістики та філології

**ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБИ: ДРАМИ ЖИТТЄВІ ТА
СОЦІАЛЬНІ. ДОБІРКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ**

**INTERNALLY DISPLACED PERSONS: LIFE AND SOCIAL DRAMAS.
THE LIST OF JOURNALISTIC MATERIALS**

Кваліфікаційна робота
освітнього рівня «бакалавр»
студентки спеціальності «Журналістика»,
освітньої програми «Журналістика»
групи ЖТ-83 - 0с
Ільченко Наталії Сергіївни

Науковий керівник –
Федорина Алла Олексіївна,
доцент кафедри журналістики та філології

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

Анотація : у даній роботі ми досліджуємо, характеризуємо та ідентифікуємо основні поняття, визначаємо усі теоретичні засади, необхідні при роботі з журналістським матеріалом на обрану тему. Розкриваються поняття внутрішньо переміщеної особи (ВПО) та специфіка роботи і взаємодії журналіста з людьми, які мають такий статус; досліджуються психологічні та професійні засади спілкування з особами у кризовій ситуації. Зроблена спроба сформулювати вимоги до журналіста з приводу висвітлення проблем ВПО, зокрема визначити, якої саме інформації вимагає внутрішній переселенець. Важливим аспектом є й огляд журналістських жанрів, через які краще розкрити актуальність питання внутрішньо переміщених осіб в Україні, їх соціальні проблеми; досягнути необхідного суспільного резонансу.

Ключові слова : внутрішньо переміщена особа, ВПО, аналітична стаття, інтерв'ю, опитування, репортаж, художній репортаж.

Ільченко Н.С. Вимушено переміщені особи: драми життєві та соціальні. Добірка журналістських матеріалів : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр»; спец.: 061 – Журналістика / Ільченко Н. С. ; наук. керівник А. О.Федорина.- Суми : СумДУ, 2022.- 47с.

ЗМІСТ

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС	2
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	7
1.1. Поняття ВПО	7
1.2. Стратегії роботи журналіста за темою ВПО в умовах активного воєнного конфлікту.....	8
1.3. Вимоги до роботи журналіста з категорією ВПО	14
1.4. Ідентифікація та характеристика обраних журналістських жанрів.....	16
1.4.1. Замітка.....	17
1.4.2. Аналітична стаття	17
1.4.3. Репортаж	18
1.4.4. Інтерв'ю	19
1.4.5. Опитування	20
РОЗДІЛ II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ	21
ВИСНОВОК	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Війна росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, змусила більше 8 мільйонів людей залишити свої домівки та переселитися до інших регіонів, - свідчить Міжнародна Організація з Міграції. [15] Внутрішні мігранти під тиском обставин залишили життя в регіонах, де мешкали, та опинилися перед проблемою, як будувати нове життя в іншому місці.

Серед численних воєнно-політичних, економічних, соціальних проблем, які постали перед нашою державою у цей важкий і вирішальний для неї період, важливе місце посіло й питання вирішення долі тих людей, які не з особистого бажання, а примусово, через небезпеку залишили свої домівки і були змушені тікати від активних воєнних дій і спричиненої ними гуманітарної катастрофи в інші регіони нашої країни. Деякі люди втратили все своє майно, деякі – близьких і рідних. Війна торкнулася кожного та кожної. У законодавстві, засобах масової інформації таких людей визначають як «внутрішні переселенці», «внутрішні мігранти», люди, які мають статус внутрішньо переміщеної особи – ВПО.

Україна внаслідок збройного нападу та окупації частини держави зіштовхнулася з новими викликами та проблемами, що впливають на процеси всередині країни та на життя великої частини населення. Звичайно, проблема ВПО вперше постала ще 2014 року, з початком збройного конфлікту на Сході країни. Проте зараз вона набула величезних масштабів, із якими Україні не доводилося стикатися. Забезпечення переселенців житлом, продовольством, мінімальною психологічною допомогою, місцем роботи, влаштуванням дітей до шкіл і дитячих садків – ось головні питання, що постали до нагального розгляду в державі.

Відтак, питання ВПО стало актуальною проблемою для висвітлення сучасною українською журналістикою. Висвітлення конфліктів завжди було складним завданням для журналістів, оскільки вимагало особливої підготовки,

спеціальних підходів і досліджень і, окрім професійності, ще й гуманності та емпатії.

Інформація, що оприлюднюється в мас-медіа і впливає на маси, формує атмосферу всередині країни, може згуртовувати населення навколо суспільних проблем, але, в разі безвідповідальності, недбалого ставлення до обов'язків журналіста, може й поглиблювати існуючі стереотипи, створювати розкол у суспільстві. Журналістські матеріали про «вигнанців не з власної волі» також формують ставлення до великої кількості представників нації, які стали вимушеними переселенцями. І від роботи журналіста може залежати те, наскільки безпечним і повноцінним буде життя вимушених переселенців поза своїм домом. Тож висвітлення питання ВПО в сучасній професійній журналістиці є злободенним, і розгляд його у цій роботі робить її **актуальною**.

Метою роботи є створення інформаційного продукту і дослідження його особливостей, доцільності обрання тих чи інших жанрів журналістики для повного та різнобічного відображення обраної теми, формулювання основних вимог до роботи журналіста в темі ВПО.

Реалізація мети вимагає виконання таких **завдань**:

- вивчення масштабу проблеми ВПО в Україні;
- моніторинг і аналіз медіа на виявлення специфіки матеріалів про внутрішніх переселенців;
- визначення основних понять;
- дослідження відповідності обраних жанрів темі роботи;
- висвітлення особистого досвіду в статусі ВПО;
- створення власних журналістських матеріалів;
- формулювання основних вимог до роботи журналіста в темі ВПО та до його спілкування з категорією внутрішньо переміщених осіб.

Для виконання поставлених завдань необхідно познайомитися з необхідним базовим матеріалом, без чого неможливе усвідомлення аспектів висвітлення обраної теми, розуміння особливостей цільової аудиторії та написання професійних матеріалів.

Об'єктом дослідження є добірка власних журналістських матеріалів, написаних для розкриття проблеми ВПО, відповідність обраних журналістських жанрів до особливостей висвітлюваної тематики.

Предметом є власне тема ВПО та її присутність у сучасній журналістиці

Структура роботи. Дипломна робота складається з 43 сторінок: вступ, пояснювальна записка, інформаційний продукт, висновок, використані джерела та додатки.

РОЗДІЛ I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Поняття ВПО

За даними МОМ, за травень кількість внутрішньо переміщених осіб збільшилася до 8 мільйонів. [15] У квітні ця цифра становила 7,7 мільйона. Це означає, що тенденція до зростання кількості людей, які вимушено залишили свої оселі, зберігається.

Поняття «вимушений переселенець» Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переселених осіб» у пункті 1 статті 1 тлумачиться так: «Вимушений переселенець є громадянином України, який змінив місце проживання, щоб запобігти негативних наслідків збройного конфлікту, вчиненого щодо його або членів його сім'ї насильства або інших форм переслідування або реальної небезпеки піддатися переслідуванню за ознакою громадянства, расової чи етнічної приналежності, віросповідання, мови, а також за ознакою приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, що стали приводом для проведення ворожих кампаній щодо конкретної особи чи групи осіб, масових порушень громадського порядку, порушень прав людини та основних свобод, внаслідок голоду, епідемії чи надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. [12] За обставинами, передбаченими пунктом 1 цієї статті, вимушеним переселенцем визнається:

- громадянин України, змушений залишити місце проживання на території іноземної держави і прибув на територію України;
- громадянин України, змушений залишити місце проживання на території одного суб'єкта України і прибув на територію іншого суб'єкта України

Вимушеним переселенцем також визнається іноземний громадянин чи особа без громадянства, які постійно проживають на законних підставах на території України і змінили місце проживання в межах території України за обставинами, передбаченими пунктом 1 цієї статті.» [12]

Журналіст-професіонал має використовувати загальноприйнятту термінологію, щоб уникнути двозначності та невідповідності сенсу та контексту повідомлення при висвітленні тієї чи іншої теми, що відноситься до проблематики вимушених внутрішніх переселенців.

Потреби та проблеми ВПО у різних країнах світу вивчали різні дослідники, зокрема Е.Ліндгрєн [17]. На думку зарубіжних науковців (наприклад, К. Лай та Б. Толіашвілі [16]), переміщення порушує соціальну екологію людини, зумовлює депривацію, соціальне виключення, посилює ризики насильства та виникнення психологічної «пастки бідності» (пастки утриманства), і тому зумовлює потребу в допомозі з боку соціальних працівників. Шляхи вирішення проблем і задоволення потреб ВПО розглядали в контексті інтеграції як такої, розвитку місцевих громад, захисту прав дітей, роботи з жінками тощо. [16]

Таким чином, вивчення проблем і потреб ВПО та створення спеціальних програм для них не є новими завданням та практикою в світі. Тому Україні при плануванні своїх соціальних та економічних програм для ВПО логічно скористатися досвідом інших країн і народів .

1.2. Стратегії роботи журналіста з ВПО в умовах активного воєнного конфлікту

Наразі Україна переживає свої не найліпші часи. У державі іде війна та відбувається геноцид українського народу. Наразі журналісти щодня отримують безліч інформаційних приводів для своїх матеріалів: влучання ракет, зміна позицій збройних сил, звільнення територій, нові закони, міжнародна підтримка, робота волонтерів. У цьому числі – інформація про біженців і переселенців.

Роль журналістики завжди була великою, особливо зростає вона у воєнні часи, коли проінформованість населення несе не просто інформативну чи пізнавальну функцію, а й має вирішальне значення для реального виживання.

Попри екстремальні обставини, журналіст повинен мати певні професійні навички та дотримуватися певної моделі роботи при отриманні та обробці свого матеріалу. Адже незмінним залишається його головне завдання – інформувати швидко, цікаво та правдиво. Але додаються специфічні вимоги щодо подання інформації за часів війни. Наприклад, є інформація, яка не підлягає розголошенню представником ЗМІ згідно з наказом Головнокомандувача Збройних Сил України. У наказі описано, як військові мають працювати з представниками ЗМІ, права та обов'язки журналістів під час воєнного стану в Україні:

- найменування військових частин та підрозділів;
- чисельність особового складу військових частин;
- кількість озброєння або бойової техніки, її стан та місце зберігання
- описи, зображення та умовні позначки, які можуть ідентифікувати об'єкти;
- інформація щодо системи охорони щодо системи охорони та оборони військових об'єктів.
- інформація щодо операцій, які проводяться або плануються;
- інформація про відкаладені або скачовані операції;
- інформація, яка має на меті пропаганду або виправдання широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. [11]

Також необхідно визначити обов'язки журналіста:

- представник ЗМІ забор'язаний пред'являти пресс-карту на вимогу представників Збройних сил та інших складових сил оборони;
- мати при собі документи, що посвідчують особу та представника ЗМІ;
- здійснювати переміщення у районі ведення бойових дій виключно у терміни та за маршрутом, визначених та погоджених в установленому порядку з відповідними керівниками;
- перед здійсненням переміщення до району активних бойових дій, засобами електронного, поштового або телефонного зв'язку повідомити

- керівника служби зв'язків з громадськістю про термін відрядження, маршрут, мету редакційного завдання;
- протягом всього часу перебування в районі бойових дій, носити знаки розпізнавання представників ЗМІ на видному місці;
 - мати при собі засоби індивідуального захисту, що включають в себе, як мінімум, захисний шолом і бронежилет з відповідним маркуванням “ПРЕСА”;
 - мати при собі медичну аптечку та вміти нею користуватися;
 - не вдягати формений одяг та знаки розрізнення Збройних Сил;
 - по завершенню роботи на військових об'єктах, за вимогою передати матеріали для перевірки на предмет наявності інформації, яка не підлягає розголошенню. [11]

Проте цей документ не відповідає на всі питання журналістів щодо їх дій під час воєнного конфлікту. Адже під час війни робота представника ЗМІ стає виключно небезпечною.

Тож було сформовано перелік рекомендацій та порад щодо різних аспектів роботи журналіста над своїми матеріалами на небезпечних територіях під час воєнного стану в Україні: говорити спокійно й не конфліктувати з військовими, не доказувати свою правоту та не поводитися нервово під час спілкування із військовими, слухати, що кажуть військові та правоохоронці, й робити те, що вони кажуть. Необхідно мати при акредитації різних органів і відомств — від прескарти Верховної Ради до дозволу на роботу в зоні бойових дій. Носіть із собою якомога більше документів: український і закордонний паспорти, дані про реєстрацію (для власників паспортів-карток), свідоцтво про народження, посвідку переселенця тощо. Не працюйте без армійської акредитації. [14]

Важливо не публікувати новин про обстріл чи загибель людей, якщо цього не повідомили офіційні джерела. Проходячи блокпост, сповільніться, вимкніть фари, тримайте руки на виду й чітко відповідайте на запитання. Не робіть різких рухів, не виходьте з машини без дозволу, не стартуйте різко. Не

знімайте позицій та місць обстрілу так, аби можна було ідентифікувати геолокацію. Військових знімайте тільки з їхнього дозволу. Якщо військові просять видалити фото, послухайтесь. Не їдьте до небезпечних зон, не пройшовши тренінгів із домедичної допомоги та роботи в умовах війни. Тримайте редакцію в курсі своїх маршрутів. Завжди будьте у бронезилеті й касці з написом «Преса». Якщо можете, не працюйте один — краще в команді з двох-трьох людей. Говоріть українською — це відрізняє вас від ворога. [14]

Найбільш важливий та головний метод роботи професійного журналіста полягає в тому, щоб ставити запитання, шукати факти, одержувати інформацію. А професійна робота під час воєнних конфліктів та бойових дій ускладнюється в багато разів, адже потребує відповідальності та ретельного, дещо «педантичного» відношення і до інформації, і до фактів, які її підтверджують чи спростовують.

Таким чином, ще більшого значення набувають вимоги дотримання професійних стандартів. Важлива достовірність – посилення на джерела інформації; точність, яка вимагає подавати лише перевірену інформацію; всебічність і вичерпність, що відповідають потребі висвітлювати факт із різних боків, не замовчуючи його неприємні чи незручні складові; правдивість, яка передбачає відсутність навмисної брехні. [7]

В той же час воєнні умови міняють підхід до таких стандартів як оперативність, баланс інформації, адже журналіст не може працювати у звичному режимі згідно професійних стандартів. Під час мирного звичайного життя журналісти мають здорову конкуренцію “хто перший знайде та напише про актуальну новину та зробить сенсацію” . Але під час війни це може бути небезпечно. Публікуючи завчасно, без офіційного дозволу інформацію та світлина про приліт ракет, обстріли , журналіст може стати корегувальником вогню , тим самим допомагати ворогові. [1]

У час конфлікту міняються вимоги до спілкування з респондентами, до певних аспектів висвітлення матеріалу. Важливо усвідомлювати специфіку інтерв'ю з людьми, які пережили серйозні травми, – поранених і скалічених солдатів; людей, які були в полоні; сімей загиблих і або біженців або ж переселенців. Спілкуватися з такими людьми, отримувати необхідну журналістам інформацію потрібно, не травмуючи особу. Адже про той досвід, який вони отримали від війни, говорити важко. А журналісти часто є першими, хто запитує про пережите, і першими, кому ці люди розкажуть свою історію та поділяться своїм досвідом.

Німецькі психологи сформулювали поради, що допомагають зрозуміти стратегію роботи на рівні держави з інтеграції вимушених переселенців і методику запобігання їх дискримінації. Ці рекомендації можуть бути також орієнтиром для ЗМІ з точки зору розуміння підходів держави до вирішення проблем своїх співгромадян:

- У громадян має бути чітке розуміння того, що відбувається, і плани на майбутнє. Невизначеність породжує невпевненість, тривогу і обурення;
- Не потрібно допускати експлуатації гострої теми політичними партіями, розпалювати чи використовувати її в егоїстичних цілях;
- Потрібно уникати формування дискурсу протистояння вимушено переміщених осіб і приймаючих їх громад через доступ до певних матеріальних ресурсів (житловий фонд, ліки, субсидії, місця у школах або дитсадках). Це гарантовано призводить до росту конфліктів, боротьби і, як наслідок, ненависті;
- Гостра проблема в середньостроковій та довгостроковій перспективі може виявитися ключем до вирішення інших серйозних проблем. У випадку з ВПО – дозволяє отримати нову якість нової робочої сили і зняти проблеми кваліфікованих робітників у різних сферах;

- Люди бояться невідомого, інакшого, незвичного. Прямі контакти з так званими «чужими», «інакшими» знімають напругу і розвіюють упередження;
- Зменшення солідарності громад наносить шкоду локальним середовищам і підриває готовність допомагати одне одному. Необхідно разом шукати солідарність, об'єднуватися та знаходити вирішення проблем. [6]

Задля ефективної співпраці журналіста та ВПО важливо розуміти інформаційні та комунікативні проблеми і потреби вимушених переселенців. У ході дослідження ми виділили кілька видів інформації, якої потребують внутрішньо переміщені особи: практична інформація щодо порятунку життя, інформація щодо виплат і допомоги від держави, практична інформація про облаштування життя після переїзду до нових регіонів.

Варто розуміти, що на непідконтрольних, окупованих територіях, і в регіонах, які не зазнали війни, інформаційне сполучення відрізняється. Наприклад: на окупованій території людина може отримувати інформацію через мобільний зв'язок, один від одного, від тих новинних каналів, які надає безпосередньо наявна влада. Тож люди, які приїхали на підконтрольну частину території з окупованих регіонів, не завжди можуть знати всю достовірну інформацію. Тому, задля уникнення конфліктів, із ними необхідно спілкуватися делікатно, уточнюючи, що їм взагалі відомо про ситуацію, про ті чи інші шляхи вирішення їх проблем.

Оцінюючи портал “Слово і Діло”, матеріали сайту “Сьогодні”, “Україна”, “Факти”, було зафіксовано матеріали, що порушували принципи висвітлення проблематики вимушених переселенців, а саме лексичне маніпулювання, що може призвести до розколу населення, дискримінація та підкреслення фату того, що людина є ВПО. (Додаток А, Б, В, Г, Д, Е, Є)

Тож були сформовані такі негативні тенденції у висвітленні теми ВПО:

- недостатня констатація проблем ВПО у ЗМІ;

- здебільшого наводяться лише статистичні дані;
- переважають аналітичні статті. Є аналітичний портал «Слово і Діло», на якому часто можна зустріти статті цього жанру, а також різні статистичні дані на тему ВПО.
- політизація проблем, використання її політиками у власних інтересах;
- крайнощі в інтерпретації особи ВПО: дармоїд або нещасна жертва;
- ще з 2014 року виникли та закріпилися стереотипи щодо вимушених внутрішніх мігрантів: «всі вони сепаратисти», «навіщо держава виплачує їм кошти, вони ж від війни тікали, а не від бідності», «всі ВПО – егоїсти, думають, що їм тепер увесь світ винен», «внутрішні переселенці не хочуть працювати».

Щодо матеріалів про ВПО, журналісти вдаються до наступних маніпулятивних методів:

- використання лексичного маніпулювання;
- висвітлення трагічних історій із метою викликати емоцію аудиторії;
- трапляється використання образливої лексики, пов'язане з особистим ставленням журналіста до питання внутрішніх переселенців;
- не завжди наявне якісне візуальне зображення;

Натомість внутрішнім переселенцям необхідна зовсім інша інформація, якої, на жаль, не вистачає:

- думок спікерів, які також мали статус ВПО, аби доносити проблеми з середини;
- брак практичних матеріалів із інструкціями;
- локальної достовірної інформації про різні сфери життя.

1.3. Вимоги до роботи журналіста з ВПО

За раніше наведеною інформацією можемо сформулювати основні вимоги до роботи журналіста з внутрішньо переміщеними особами та обробки інформації на цю тему:

1. Необхідно коректно називати людей, які переїхали з окупованих територій у інші частини України, переселенцями, а не біженцями або мігрантами.
2. Уникати маніпулювання штучно створеними фактами і стереотипами, які можуть розділити суспільство.
3. Необхідне дотримання безпеки та приватності.
4. ЗМІ мають зменшувати соціально-психологічну дискримінацію цієї групи населення.
5. Не сприяти політичним маніпуляціям. ЗМІ має інформувати, а не бути рекламним девайсом.
6. Всі сторони мають слово. ЗМІ має розглядати та аналізувати усі точки зору.
7. Не спотворювати реалії заради яскравих, красивих текстів і сенсацій,
8. Кожна історія, про яку створюється матеріал, індивідуальна. Тож не можна вдаватися до схем у написанні таких матеріалів, особливо – упередженості
9. Розповідати про тему через призму життя конкретних людей.
10. Висвітлення людських історій з думками в голос, подробицями, деталями
11. Не займатися пошуком винних. На ВПО часто перекладають відповідальність за падіння рівня життя, збільшення конкуренції на ринку праці, збільшення цін на оренду житла, тощо.
12. Не обіцяти того, що залежить не від вас. Ніколи не обіцяйте, що матеріал буде надрукований чи показаний у ефірі. Це рішення приймає виключно редактор. У бажанні налагодити контакт, ніколи не обіцяйте вирішувати проблеми ВПО чи сприяти якійсь допомозі. Ніколи, окрім випадків, коли ви дійсно в змозі допомогти.
13. Складні теми висвітлювати тільки тоді, якщо ви маєте конкретну мету та ціль. Маємо на увазі теми вбивства літніх людей, страждань, насильства над жінками та дітьми. Адже для того, щоб наголосити на

страждань мирного населення в зоні бойових дій, медіа часто використовують емоційно забарвлену лексику та відповідний відеоряд, щоб підвищити ненависть до однієї зі сторін конфлікту, – замість того, щоб надавати інформацію, яка допоможе людям убезпечити себе.

14. Не забувати про корисні новини, що можуть стати в нагоді аудиторії.
15. Не оцінювати все з точки зору особистого ставлення до певних питань.
16. Не бути пропагандистом.
17. Перевіряти інформацію наскільки це можливо.
18. Слідкувати за актуальними новинами, що стосуються теми ВПО.
19. Уникати мови ненависті.
20. Допомогати аудиторії збагнути природу війни та конфлікту.

1.4. Ідентифікація та характеристика обраних журналістських жанрів

Аналізуючи сучасні медіа портал “Слово і Діло”, матеріали сайту “Сьогодні”, “Україна”, “Факти” наявність матеріалів на тематику ВПО, можна прийти до висновку, що більшість матеріалів – це репортажі з волонтерських штабів, центрів розміщення внутрішньо переміщених осіб, тощо. Також часто можна зустріти коментарі, опитування та інтерв'ю від ВПО, матеріали, в яких описуються життєві історії цих людей. Є також аналітичні статті, порівняння статистичних даних щодо державної допомоги, волонтерської допомоги внутрішньо переселеним особам.

Ці матеріали найбільш актуальні для читацької аудиторії, користуються популярністю та мають гарний відгук. І саме в них можна з'ясувати всі вимоги щодо роботи журналіста з ВПО задля створення повноцінного матеріалу.

Тому саме ці жанри обираємо для створення своїх інформаційних продуктів. Також для власного інформаційного продукту ми розглядаємо жанр художнього репортажу з метою висвітлення проблем ВПО особисто від автора, змалювання особистого пережитого досвіду.

1.4.1. Замітка

Замітка — жанр інформаційної журналістики. Основою замітки є новина, яку журналіст описує, відповідаючи на запитання: «що трапилось?», «де трапилось?», «коли це трапилось?», «хто брав у цьому участь?», «як це трапилось?», «чому це трапилось?» [2].

У журналістиці замітка вважається матеріалом, в котрому не має прослідковуватися авторська оцінка, згідно із журналістськими стандартами вона не повинна містити думки та позицію автора.

Лаконічність. Як зазначає М. Василенко, розмір замітки не більше 15-20 газетних рядків (у рядку 25 знаків) [3].

Замітка називає основні події, що сталася, аби читач отримав загальне уявлення про неї. Якщо новина має більше значення та вимагає детальнішого опрацювання, журналіст має використати інший жанр. Головна мета замітки — коротко та інформативно повідомити про подію, без особливих подробиць. Замітка має публікуватися оперативно, адже інформацію дуже швидко може втратити свою актуальність та публікація може вважатися застарілою.

1.4.2. Аналітична стаття

Журналістська аналітика – широке, складне й суперечливе явище. Будь-яке відображення не може обійтися без вичленування, виділення, відбору певних явищ, а це вже початок аналізу. Він передує будь-якому процесу мислення. Мислення фактами, що домінує у новинній журналістиці, не означає відсутності аналітичного начала. І навпаки, понятійне мислення у журналістиці, на відміну від понятійно-теоретичного, суто наукового, як правило, предметне, фактологічне [7;с.184]

Головна мета аналітичних жанрів – не тільки подати інформацію про подію, явище чи факт читачеві, а ще й розкрити його суть, проаналізувати.

У сферу дослідження дійсності залучені методи узагальнення, аналізу, синтезу. Основна вимога до аналітичних жанрів – виваженість фактів, доказовість і чітка авторська позиція [10;с.130]

Аналітична стаття характеризується великою кількістю аналізованого матеріалу, співставлення фактів, логічних методів пізнання ситуації, дослідження комплексного соціального процесу.

Створений за цим жанром власний інформаційний продукт відповідає цим вимогам: пропонується практико-аналітична стаття висвітлює економічне питання ВПО щодо державних виплат, пропонує висновок і демонструє власне ставлення автора до описаної проблеми. Аналізуються саме питання ВПО, економічна допомога від держави та її ефективність. Виявляються причини, через які виникла проблема, оцінюється ефективність її вирішення, наводяться статистичні дані та інструкції щодо отримання допомоги ВПО. Стаття має мету, структуру, логіку, емоції, наочність.

1.4.3. Репортаж

Репортаж – жанр журналістики, предметом якого є хід певної події у момент звершення цієї події.[13] Цей жанр сприймається як синонім слів оперативність, документальна правдивість і актуальність.

Зазвичай репортажі невеликі за своїм обсягом, передають виключно події та факти, активна роль репортера дозволяє реципієнтові побачити та уявити подію своїми очима. Тобто створюється так званий «ефект присутності».

У ході роботи над інформаційним продуктом такого жанру було створено два матеріали: перший – з місця тимчасового прихистку внутрішніх переселенці, другий – про замітки внутрішньої переселенки.

Матеріали відповідають зазначеним стандартам: невеликий обсяг, фактологічність, доповнення фотоматеріалами, наявність коментарів учасників події або очевидців, емоційно забарвлена лексика, що переносить читача на місце подій.

1.4.4. Інтерв'ю

Журналіст отримує необхідну інформацію, будучи присутнім на важливих подіях, знайомлячись із документами, але, перш за все, спілкуючись із людьми, які є носіями інформації. Будь-який процес людського спілкування та взаємодії, як правило, відбувається у формі діалогу – запитань і відповідей.

Якщо звернутися до семантики англійського слова інтерв'ю, то воно складається з префікса *inter*, що має значення взаємодії, і слова *view*, одне зі значень якого – погляд, думка. Отже, інтерв'ю – обмін думками, поглядами, фактами, відомостями. [8;с. 135]

Інтерв'ю досить часто використовується в журналістських текстах. Це пов'язано з тим, що воно привертає увагу читачів більше, ніж інші жанри журналістики. Реципієнтам хочеться чути та читати історії, дізнаватися про досвід інших людей, отримувати експертну професійну оцінку з тих чи інших питань безпосередньо від самих учасників історій, носіїв досвіду чи експертів. При правильній роботі журналіста в цьому жанрі створюється ефект реального спілкування з інтерв'юваною особистістю.

Для того, щоб отримати інформацію та якісно і професійно побудувати спілкування, журналіст має дотримуватися певних технологічних прийомів. У ході інтерв'ю журналіст може співпрацювати як і з видатними особистостями: знаменитості, політичні та державні діячі, експерти у якійсь галузі, так і зі звичайними пересічними людьми.

Інтерв'ю найчастіше є результатом співавторства журналіста та іншої особи. [8;с.50]. Адже людина, яка повідомляє інформацію (інтерв'юваний), зазвичай зазначає щось оригінальне, нове, дає інформацію «від себе». Журналіст, у свою чергу, ставить запитання, цікаві для своєї аудиторії, спрямовує спілкування, аби отримати потрібний інформаційний результат.

Види інтерв'ю є досить багатограними: інформаційне, аналітичне, оперативне, інтерв'ю-розслідування, портретне, креативне, *street talk*...

Для свого інформаційного продукту ми застосували правила аналітичного інтерв'ю. Якщо інформаційне інтерв'ю включає в себе тільки

повідомлення про факт, відповідаючи на запитання «хто? що? де? коли?», то аналітичне інтерв'ю містить і аналіз факту, відповідаючи при цьому на запитання: «чому? яким чином? що це означає?». Роль журналіста за аналітичного інтерв'ю полягає в тому, щоб своїми запитаннями задавати напрям аналізу.

У власному інтерв'ю ми окреслюємо проблеми ВПО, історію людини, дізнаємося, за яких умов і обставин вона залишила своє місце проживання, передаємо особисту драму та переживання особистості.

1.4.5. Опитування

Журналісти часто використовують опитування суспільної думки для підтвердження або спростування тверджень, аргументів, ілюстрації певної ситуації в країні.

Опитування – широкий, досить надійний і здатний вирішувати багато завдань метод збору інформації. Його використовують тоді, коли необхідно отримати саме думки і оцінки, вивчити позицію та орієнтацію аудиторії з певного питання. [9]

Для власного інформаційного матеріалу було обрано метод Інтернет-опитування, що є найбільш популярним зараз. Адже цей формат може охопити чисельну аудиторію, не потребуючи для цього ніяких коштів. Для опитування була використана платформа Instagram, опитування було спрямоване виключно на людей зі статусом ВПО. Всього до нього долучилися 44 особи зі статусом ВПО.

РОЗДІЛ II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Подорожні замітки внутрішньої переселенки (репортажні замітки)

24 лютого. Шоста ранку. Всього два речення, але кожен українець і українка зрозуміють, про що йтиме мова. Певно, у кожного день тоді почався з нескінченних дзвінків від родичів і друзів. І всі вони говорили про одне – війну.

«Тривожна» валізка, яку я неохоче збирала напередодні, стояла в кутку та чекала свого часу. Але я все ж сподівалася, що вона мені не знадобиться, що все прийде до ладу дуже швидко, і всі заживуть минулим довоєнним життям.

Уже 24 лютого моїм містом їздила військова техніка окупантів, а в області активно йшли бої. Нескінченні черги за продуктами, ліками, паливом. Поступово полиці в магазинах ставали все порожнішими. Постійні загрози артобстрілів, вибухи, постріли, звуки ворожих винищувачів над будинком, від яких стіни трясуться, а шибки ледь не випадають із вікон... Все, що відбувалося навколо, здавалося схожим на повноцінні кадри з апокаліптичного фільму. Але, на жаль, це була нова реальність, до якої звикнути дуже не просто.

Я мала розмову з психологом Оленою Наконечною, яка працювала в Сумах і з початком війни надавала свої послуги безкоштовно, допомагаючи людям опанувати себе під час цієї критичної ситуації. Вона зазначала:

« У кожного свій умовний поріг страху. Деякі люди здатні почувати себе нормально навіть на окупованій ворогом території, де постійно чути постріли та трапляються прильоти ракет. Інші ж відчують нестерпне бажання виїхати навіть із тих міст, де все більш-менш тихо. Тож, якщо ваш страх бере гору над вами, і терпіти вже не має сил, ви маєте прийняти відповідне рішення, щоб перебазуватися у більш безпечне місце, де б ви могли почуватися краще. Це

буде корисніше і для вас особисто, і для суспільства. Кожна людина має знайти своє місце під час війни».

Мій поріг страху однозначно був не на найвищому рівні. З тією кількістю панічних атак, що напливали, впоратися було дуже важко. А від кількості переглянутих новин йшла обертом голова. Зовсім не хотілося їсти, страшно було виходити надвір, тож я майже не могла функціонувати. Як виявилось, я – з вразливих. Після того, як у моєму місті кілька бомб було скинуто ворогом на житлові будинки цивільних людей, моя родина одноголосно приймає рішення при першій же можливості залишити місто для пошуків безпечнішого.

Виїхати з нашого міста, що є прикордонним, у перші тижні війни було майже не можливо. В населених пунктах поблизу Сум точилася бої, російські війська мородерили будинками та вбивали мирне населення. На трасах, якими можна було виїхати в інші міста, стояли російські блокпости. Ніхто про безпечну евакуацію подбати не міг, тож це питання залишалось на особистий розсуд кожного. На жаль, інформації про розстріляні автівки та зниклі родини, які намагалися покинути місто, ставало дедалі більше. Але моя сім'я дочекалася першого, офіційно затвердженого владою, «зеленого коридору», що відбувся восьмого березня.

Маршрут був такий: Суми-Лохвиця-Лубни-Хорол-Полтава. Ми не дуже вірили у безпечність цього «зеленого коридору» через підступність ворога, який у будь-який момент міг зірвати цю процесію, та все ж зібрали валізи, кілька пледів про всякий випадок, ката, попрощалися з домом і поїхали власним авто, адже потрапити на евакуаційний автобус було майже не можливо.

На місце старту маршруту ми прибули приблизно о першій годині дня. Багато людей стояло біля виїзду з міста в надії, що їх хтось підбере, або ж вдасться потрапити в автобус. Пріоритетними громадянами для евакуації були іноземні студенти, літні люди, жінки та діти. Охочих втекти від війни було дуже багато, тож за кордон міста вдалося виїхати приблизно о шостій

вечора. Тероборонці на блокпостах були доволі привітні та намагалися працювати швидко : переглядали автомобілі на наявність зброї та документи. Ціла колонна машин довжиною у невідомо скільки кілометрів рухалася повільним темпом разом з нами. Їхали ми довго, але все, на щастя, виявилось безпечно, доїхали без неприємних пригод.

Дісталися до Полтави приблизно о третій ночі. З Полтави люди вже мали можливість поїхати, куди їм необхідно: чи на Західну Україну, чи за кордон. Ми ж їхали в нікуди, головне було – подалі від пострілів та кордону з Росією. І що робити далі – не мали уявлення. На щастя, у мого батька є знайомий у Полтаві, який запропонував зупинитися в його квартирі. Декілька днів ми провели там. У Полтаві нас зустріли привітно. Волонтери на кожному кроці пропонували гарячий чай, їжу, а також речі; кожному видавали буклети з номерами та адресами волонтерських штабів і центрів розміщення внутрішньо переселених осіб, пропонували навіть їжу для нашого kota. Приємно було спостерігати за тим, як глобальна проблема змогла об'єднати таку велику кількість людей. У Полтаві було досить безпечно. На щастя, ворожі війська не встигли дістатися туди. Іноді лише звучали сирени.

Через кілька днів після приїзду до Полтави, з нами вийшли на контакт родичі з Тернопільської області, які запропонували пожити в їх квартирі, що на той момент пустувала. Це був найкращий варіант для моєї родини. Тож подякувавши батьковому знайомому за гостинність, ми поїхали на Західну Україну.

Досі дивуюся від того, скільки добрих людей трапилося нам на шляху. Чи моя родина має таку гарну вдачу, що всі ці події настільки змінили внутрішній світ кожного?.. На одній із заправок дорогою в Тернопільську область нам зустрілася неймовірно доброзичлива жіночка – прибиральниця. Зі своєї комірки, що використовувалася для зберігання інвентарю, вона діставала власно приготовані закрутки та роздавала їх людям. Нам, наприклад, перепали законсервовані персики та банка помідорів. Своєю доброзичливістю вона пояснювала тим, що дуже хоче допомоги бодай чимось людям, які залишили

свої домівки та їдуть у невідоме. Адже на тій заправці зупинялось багато автомобілів, в яких були сім'ї, що тікають закордон або ж на Західну Україну.

Шлях наш пролягає до Збаражу. Це наш кінцевий пункт. Саме там живуть наші родичі. Приїхавши туди, ми дуже дивувалися безтурботності населення. Люди ігнорували сирени, в той час як моя родина здригалася від кожного гучного та різкого звуку. Певно, їм пощастило, що не чули артобстрілів і в області не траплялося прильотів ракет. На полицях магазинів було вдоволь їжі, все, що завгодно: крупи, м'ясо, овочі, солодощі. Все – за нормальними цінами. В аптеках можна знайти все необхідне. Тут однозначно не зазнали дефіциту. Працюючі магазини, ресторани, різні підприємства... І на заправках майже не було черг. Дивлячись на все це, можна було б подумати, що й не має ніякої війни, – наскільки відрізнялося життя на Західній Україні від тієї частини, де вже активно відбувалися бойові дії.

У Збаражі ми оселилися в трьохкімнатній квартирі на околиці міста, тож живемо в гарних умовах.

Щодо допомоги внутрішньо переміщеним особам: тут багато волонтерських центрів, як правило, вони розміщені у школах або адміністративних будівлях. Там можна знайти багато одягу, ковдр, подушок, що присилають із Європи, безкоштовних продуктів, засобів для особистої гігієни. Місцеві навіть намагаються випікати хліб і роздавати його переселенцям. Люди ставляться доброзичливо та з розумінням.

Державна допомога внутрішнім переселенцям : правда чи міф (аналітична стаття)

За даними ООН, з початку війни Україну залишили понад 5,5 мільйона осіб. Ще 7,7 мільйона українців були вимушені виїхати з районів активних бойових дій в інші області держави. За даними Міжнародної Організації з Міграції частка переселенців у загальній кількості населення України зростає

до 17,5% – це означає, що кожна шоста людина стала внутрішньо переміщеною особою.

Оскільки громадяни змушені були покинути власні домівки, а дехто взагалі втратив житло через бойові дії, більшість втратила свої місця працевлаштування, Міністерство соціальної політики підготувало пакет державної допомоги для внутрішньо переміщених осіб.

Пропонуємо розглянути, наскільки ефективною є державна допомога внутрішнім переселенцям, чи дійсно вона працює та чи потрібно проходити дев'ять кругів пекла паперової тяганини, щоб отримати ці кошти.

Міністр соціальної політики України Марина Лазебна зазначила, що станом на 7 травня з 7,7 мільйона внутрішньо переселених українців більше 2,7 мільйона людей офіційно зареєструвались як внутрішньо переміщені особи та мають отримати державні виплати. До п'ятірки регіонів, із яких виїжджали найбільше, увійшли Харківська, Київська, Донецька, Луганська області та м. Київ.

Для того, щоб отримати державну допомогу за березень і квітень, зареєструватися необхідно було до 30 квітня.

Що саме включає в себе пакет державної допомоги? Внутрішньопереміщені особи (ВПО) з тимчасово окупованих територій і з територій України, де ведуться бойові дії відповідно до розпорядження Кабміну №204 від 6 березня 2022 року та його доповненням № 213-р від 11 березня 2022 року, мешканці Донецької, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернігівської областей та міста Києва можуть отримати 2000 гривень на дорослого. А також 3000 гривень на неповнолітнього або ж людину з інвалідністю.

Допомога на проживання для внутрішньо переміщених осіб надається щомісячно з місяця звернення на період воєнного положення та одного місяця після його скасування. Допомогу на проживання можуть отримати особи, які зареєструються у органах соціального захисту чи ЦНАПі, подадуть відповідну заявку та отримають довідку про взяття на облік ВПО. Після цього отримання

коштів здійснюватиметься на власний банківський рахунок, вказаний у заяві, за стандартом IBAN.

Але, аналізуючи ситуацію, в якій задіяна велика кількість внутрішньо переміщених осіб, можна прийти до висновку, що ЦНАПи наразі переповнені заявами на виплату, на їх обробку йде велика кількість часу, відповідно – і на видачу довідок ВПО. Люди витрачають багато годин в чергах на те, щоб подати документи, написати заяву, отримати довідку та врешті решт довгоочікувану виплату. На сторінці Фейсбук Міністра соціальної політики Марини Лазебної працівники ЦНАПів і органів соціального захисту почали скаржитися на великий рівень завантаженості та несправність баз реєстрації. А люди, які перебувають у статусі внутрішньопереміщених осіб, зазначають, що вже тривалий час не можуть отримати обіцяні виплати. (Додаток Є та Ж).

На щастя, рішення цієї проблеми знайшлося, скарги людей були почуті. Керівник Мінцифри Михайло Федоров повідомив, що з 22 квітня 2022 року статус ВПО та відповідні виплати можна оформити через додаток «Дія», що значно спрощує всю процедуру. Щоб скористатися послугою, треба оновити додаток. Щодо затримання виплат, він зазначив, що відбувалися затримки траншів, і вся система обробки інформації та опрацювання заяв вимагала певного часу для удосконалення. Адже не всі заяви встигають надходити до міністерства з регіонів. Одні області передають опрацьовані заяви швидше, інші – повільніше. У всіх різні технічні та людські ресурси.

Станом на 7 травня Міністр соцполітики Марина Лазебна надала інформацію, що протягом квітня на виплату допомоги на проживання внутрішньо переселеним особам до Ощадбанку п'ятьма траншами було спрямовано понад 5,2 млрд грн (останній транш становив 1,1 млрд грн). Ті, хто подав заяви на отримання коштів до 30 квітня, вже отримали виплати за березень і квітень. Візьмемо для прикладу сім'ю в складі жінки та двох дітей, які переїхали на Західну Україну: за два місяці вони отримали 16 тисяч гривень єдиним грошовим переказом.

Також варто зазначити, що, за словами прем'єра Дениса Шмигала, наразі працює програма «Прихисток». Тим, хто прийняв у себе внутрішніх переселенців, буде виплачуватися компенсація на оплату комунальних послуг, а саме 450 гривень за одну зареєстровану як ВПО особу. Подавати заяву необхідно саме власникам житла, які прихистили в себе переселенців.

«У мене в квартирі оселилася сім'я з 4 людей. Я подав заяву до ЦНАПу, з довідками ВПО, щодо виплат на комунальні послуги. На диво, всі пільги зарахували відразу, за квітень заплатили 2300 гривень за комунальні послуги, хоча загальна сума складала б 4100 гривень», – повідомляє житель Збаражу Любомир Наконечний.

Тобто одна людина отримує 450 гривень на комунальні послуги, а чотири людини вже – 1800 гривень. Також необхідно враховувати державні виплати ВПО. Наприклад, сім'я з 4 дорослих за місяць може отримати 10 тисяч гривень (2000 гривень на особу).

Тож можна прийти до висновку, що всі виплати ВПО відбуваються своєчасно, згідно зі встановленими законодавством.

Серед сейфів із грошима та між банківськими кабінетами: як Укрсіббанк став центром розміщення переселенців (репортаж)

Укрсіббанк – український банк, що входить до десятки найбільших банків України. З 2019 року його активи складають більше, ніж 51 млрд. гривень, а в його мережі обслуговується більше 1,9 млн клієнтів. У воєнні реалії сьогодення він ще й став затишним притулком для внутрішніх переселенців України.

На екскурсію до відділення банку нас запросив працівник Михайло Чирва. Михайло приїхав до полтавського відділення банку разом з родиною з міста Суми, коли там відбувалися активні бойові дії.

«У банку я попрацював більше 20 років. Коли почалася війна, наше керівництво відразу повідомило, що всі працівники, які залишають рідні

домівки в зонах бойових дій, мають можливість оселитися у будь-якому з відділень України. На щастя, наша компанія продовжує функціонувати у воєнний час і ми працюємо, тож я буквально живу на робочому місці».

(Додаток З)

Банк добре переобладнаний для проживання: надувні матраци, ковдри, подушки, кухня, де люди мають можливість щось приготувати. Керівництво підприємства навіть подбало про душ. (Додаток И)

«Ми приїхали пізно вночі, нам показали кухню, на столі було повно їжі: крупи, солодощі, в холодильнику м'ясо. Надзвичайно приємно, що про нас подбали», – зазначає Татяна Кононенко, переселенка, співробітниця банку з Харкова.

Благодійна акція допомоги ВПО у місті Збараж

(замітка)

19 травня у Збаражі пройшла благодійна акція, в ході якої внутрішнім переселенцям видавали благодійну допомогу: продуктові набори та засоби гігієни. Подія відбулося в приміщенні місцевого кінотеатру «Каменярь».

«Продуктові набори приїхали з Європи, переважно з Польщі. Здебільшого тут крупи, борошно, консерви, товари першої необхідності. – повідомляє організатор акції, міський голова Роман Полікривський. – Щоб уникнути марнотратства та крадіжок, вирішили видавати благодійну допомогу виключно за списками та довідками ВПО». (Додаток І)

Також під час акції представники благодійного фонду «Карітас»-Тернопіль представили новий проект «Простір, дружній до дитини», що скерований на підтримку внутрішньо переселених дітей.

Як почалася ваша війна? Історія внутрішньої переселенки

Інтерв'ю

Олена Наконечна – уродженка Сум, працювала та жила разом із родиною в Києві. Вони з чоловіком щойно купили нову квартиру, спільно виховували 9-

річного сина, мали плани полетіти на відпочинок. Але розпочалася війна та внесла свої корективи в життя.

– З чого почався ваш ранок 24 лютого, що ви робили того дня?

– Почався з вибухів. Саме тоді неподалік від нашого будинку бомбардували склади. Весь день ми намагалися зняти як можна більше готівки, що в Києві зробити було дуже не просто. Вже о 10-ій ранку в багатьох банкоматах закінчилася готівка, черги були кілометрові.

– Ваші перші думки, коли ви дізналися, що почалася війна?

– Я не могла повірити. Здавалося, що це не більше, ніж провокація. Але заради сина намагалася не впадати в паніку, поки в ніч на 26 лютого біля нашого будинку не прилетів снаряд. Мій син, Андрійко, дуже перелякався, з того часу навіть сам боїться спати. Тієї ночі всі дуже злякалися. Тож на ранок було вирішено залишити Київ і поїхати до батьків чоловіка в Збараж Тернопільської області.

– Чи складною була ваша дорога до батьків?

– Дуже, ми в заторах простояли багато годин, вся дорога у нас зайняла багато часу – більше доби. Хоча й виїжджали своїм автомобілем.

– Щодо роботи, як у вашої сім'ї з працевлаштуванням?

– Я працюю на біржі працевлаштування, тож зараз ми маємо багато роботи. А мій чоловік працював у сфері програмування. Але, як тільки ми приїхали у Збараж, він вирішив піти на війну, захищати країну.

– Тож ваш чоловік зараз на фронті. Де походить службу?

– Після місяця військових навчань його відправили в Донецьку область. Переживаємо, звичайно. Але наша родина впевнена, що все буде добре.

– Ваш чоловік працював на досить гарній посаді: програмісти, спеціалісти в сфері ІТ дуже потрібні нашій державі. Що спонукало його кинути роботу та віддати себе військовій справі?

– Він завжди був відстороненою особистістю, мовчазним, не мав багато друзів, але, коли почалася війна, вирішив змінити життя повністю. Говорив, що більше не хоче бути осторонь, що має захищати країну.

– Це вчинок, що безумовно заслуговує на повагу. Як часто ви можете зараз спілкуватися з ним? Чи кожен день ваш чоловік виходить на зв'язок? Чи розповідає якісь речі, що не висвітлюються в мас-медіа?

– Вона має телефон при собі, його не забирали, тож контактуємо ми часто. Про війну він майже нічого не розповідає, можливо, турбується про наші нерви...

– Чи сумуєте за домом, чи збираєтеся повертатися?

– Звичано, дуже хочеться додому, хотіли вже в кінці травня поїхати, але знайомі радять ще зачекати. Все ж таки у Збаражі набагато безпечніше, тут є можливість не бігати по підвалах кожної тривоги, бо в Теннопільській області майже не було прильотів.

– Дійсно, тут набагато безпечніше, ніж у Києві. А як ваш син реагує на те, що ви поїхали з рідного міста і невідомо, коли повернетесь? Як він реагує на війну?

– Коли прилетів снаряд поруч із нашим будинком, Андрійко злякався. Він сам просив, щоб ми поїхали з міста, хоча тепер розуміє, що зараз всюди небезпечно. Він взагалі дуже доросло ставиться до того, що відбувається. А відтоді, як тато пішов на війну, взагалі налаштований вороже та рішуче щодо загарбників. Впевнений, що Україна перемаже.

– Напевно, кожен українець зараз так вважає... Щодо проблем ВПО. Чи достатньо підтримки ви отримуєте від влади, волонтерів, чи добре до переселенців ставляться місцеві люди?

– Кошти від держави на допомогу ВПО ми отримали, пільги на оплату комунальних послуг кожного місяця зараховуються. Тож із цим проблем немає. Кожні два тижні місцеві волонтери телефонують і запитують, чи потребує наша сім'я чого-небудь.

Ставлення жителів Західною України до внутрішньо переміщених осіб (опитування)

Моделюємо ситуацію: Анна живе в Сумах. Її друзі виїхали від війни в Європу, інші на Західну Україну. Перші їй кажуть, що в Європі їх радо

зустріли волонтери, дали безкоштовне житло, харчування та проїзд. Інші повідомляють, що на Західній Україні наживаються на переселенцях, крадуть гуманітку, підвищують ціни на оренду житла, називають «понаєхавші». Тож Анна приходить до висновку, що за кордоном їй будуть раді більше, ніж в українських регіонах, вона переказує цю історію своїм знайомим, родичам і друзям. Врешті це створює передумови для розколу української спільноти.

З метою підтвердження або ж спростування цієї ситуації ми провели онлайн опитування, запросивши до участі виключно внутрішньо переміщених осіб. Всього опитали 44 людини. Опитування здійснювалося в соціальній мережі Instagram.

Одне з запитань : “ В якій саме області ви перебуваєте в статусі ВПО?”

За даними опитування приймали внутрішніх переселенців найбільше Львівська область - 35%, Івано-Франківська-21%, Закарпатська -17%, Тернопільська – 18 %, Хмельницька область – 9%.

Також необхідно встановити чи зіткнулися вимушені переселенці з підвищеними цінами на оренду житла. 79 % відсотків опитаних проголосували “Так”. Та лише 21% відповіли, що с таких не зіштовхувалося.

“Моїй родині травпився нормальний орендодавець, який здавав житло по цінам, що були нижче ніж до війни. Аргументючи тим, що він розуміє, що люди тікають від війни, а не просто їдуть на Закарпаття у відпустку витратити гроші.”- Додав переселенець з Сум, що наразі перебуває в Закарпатській області Ярослав Самсоненко. Проте тенденція на підвищені ціни на оренду житла на Західній Україні все ж таки простежується.

Наступним питанням було :” Чи отримували ви колись зауваження від місцевих жителів за те, що спілкуєтеся російською мовою?

83 % відповіли “Ні”, а 17 % обрали протилежну відповідь.

Було поставлене запитання “ Чи отримали ви достатню допомоги від волонтерських організацій? Позитивно проголосували 87%, негативно 13%. Але, наприклад , деякі особи зазначили, що не потребували допомоги, тому і

не зверталися до волонтерів. Інші повідомили, що були надто розгублені, щоб шукати волонтерські штаби, їм було легше розраховувати на свої сили.

Було висвітлено питання працевлаштування, чи потребують цього опитані ВПО наразі: 43% відповіли, що знаходяться в пошуках роботи, а 57% зазначили, що вже працевлаштувалися або ж працюють віддалено.

Запитання: «Чи зіштовхувалися ви з будь-яким видом дискримінації з боку жителів Західної України?»

87% відсотків опитаних проголували проти цього твердження

«Так» відповіло лише 13% опитуваних. Одна особа надала розгорнутий коментар: «У школі, в якій я зараз працюю, дівчинка назвала мене окупанткою та москалькою тільки тому, що я сказала «хорошо» замість «добре». Але в той же час інші діти, яким я викладаю фізику, розпитують, із якого я міста, намагаються підтримати мене, бажають, щоб я не сумувала за домом. Одна з сусідок ненавиділа нашу компанію тільки тому, що ми приїхали з іншого міста, постійно намагалася з нами посваритися. Але інша жінка, тернопілянка, запросила мене на великодній обід до себе додому. Вони зустріли мене всією родиною, пропонували свою допомогу».

Тож кожен сам обирає свій шлях: допомогати або дискримінувати. На один поганий випадок знайдеться дуже багато хороших. Це більше не питання нації, а питання певної особистості та її виховання.

ВИСНОВОК

Оскільки Україна наразі перебуває в статусі воєнного стану, засоби інформації віграють важливу роль і можуть виступати захисником прав людини та демократії, медіатором урегулювання конфліктів шляхом збору та правильного поширення інформації. Особливо це стосується питання ВПО, які потребують великої кількості практичної інформації.

Під час виконання роботи ми досягли поставлених цілей: з'ясували масштаб проблеми ВПО в Україні, провели моніторинг і аналіз медіа на виявлення специфіки матеріалів про внутрішніх переселенців “Слово і Діло”, матеріали сайту “Сьогодні”, “Україна”, “Факти”, дали визначення основним поняттям, дослідили відповідність обраних жанрів до теми роботи, показали особистий досвід дослідження проблем ВПО, створили особисті журналістські матеріали, сформували основні характеристики щодо роботи журналіста з ВПО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Правило 4 годин» та інші нюанси подання інформації під час війни – Ганна Маляр - <https://armyinform.com.ua/2022/04/01/pravylo-4-godyn-ta-inshi-nyuansy-podannya-informacziyi-pid-chas-vijny-ganna-malyar/>
2. Бойд Е. Ефірна журналістика. Технології виробництва ефірних новин. — К., 2007."
3. Василенко М. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: Монографія / Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. — К., 2006
4. Війна з росією: кожен шостий українець став переселенцем
5. Внутрішньо переміщені особи / УВКБ ООН (The UN Refugee Agency) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unhcr.org.ua/uk/novini/novyny/1293-vnutrishno-peremishcheni-osobi>
6. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: Посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. – К.: «Компанія ВАІТЕ», 2016. – 118 с.
7. Здоровега В. Теорія і методики журналістської творчості. – Л.: ПАІС, 2004. – 268с.
8. Князев А. Основи журналістики та телерепортажу. – Бішкек: КРСУ, 2001.
9. Кучерів, І. (2005). Опитування громадської думки. ПП Дяченко В.І. (Оригінал опубліковано 2005 р.)
10. Михайлин І. Л. Основи журналістики. Підручник. 5-те вид. Перероб. Та доп.– К.: Центр учбової літератури, 2011 – 496 с.
11. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України – https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_050322.pdf
12. Про забезпечення прав і свобод внутрішньопереміщених осіб / Бу Анон /Year: 2014 /Container: Офіційний вебпортал парламенту України /URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

- 13.Репортаж: між фактами та емоціями. Практичний посібник для журналістів. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. – 120 с.
- 14.Як журналістам працювати на війні. 15 порад про підготовку, поведінку, комунікацію та блокпости -
<https://detector.media/community/article/198566/2022-04-24-yak-zhurnalistam-pratsyuvaty-na-viyni-15-porad-pro-pidgotovku-povedinku-komunikatsiyu-ta-blokposty/>
By Anon /Year: 2014 /Container: Офіційний вебпортал парламенту України /URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
- 15.By Anon Container: greece.iom.int URL: <https://greece.iom.int/news/needs-growing-over-8-million-internally-displaced-ukraine>
https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/nakaz_73_050322.pdf
<https://www.slovoidilo.ua/amp/2022/04/21/novyna/suspilstvo/vijna-rosiyeyu-kozhen-shostyj-ukrayinecz-stav-pereselencem>
- 16.Lai K. Community-based Programme for War-affected Children: the Case of Georgia / K. Lai, B. Toliashvili // Social Work and Social Policy in Transition. – 2010. – Vol. 1, Issue 2. – P. 92– 118.г
- 17.Lindgren E.R. The Internally Displaced People of Colombia / E.R. Lindgren. – Goteborgs Universitet, 2013. – 65 p.

ДОДАТКИ

ФАКТИ

Україна рятує тих, хто її ненавидить біженці-сепаратисти

Факти | Україна | Суспільство | 25.09.2014 15:34

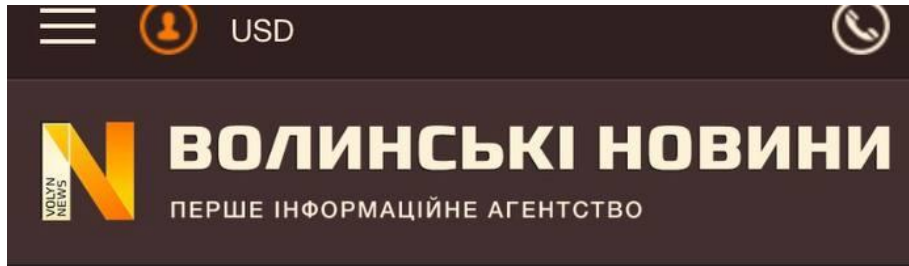
Ольга Тищук

Директор департаменту інтернет-проектів Starlig News

Їхні будинки розбомбили, позбавили всіх благ цивілізації – води, газу, світла, їхні сусіди поранені або вбиті, а вони змушені втікати з рідних міст. Але навіть після таких труднощів багато переселенців з

Додаток Б

«НЕНАВИДЖУ УКРАЇНСЬКУ»: У КИЄВІ ТАКСИСТ ВІДМОВИВСЯ ВЕЗТИ ПРОРОСІЙСЬКИХ ПАСАЖИРІВ, ТІ ВЛАШТУВАЛИ СКАНДАЛ. ВІДЕО

6 Грудня 2021 14:06

Коментарів: 22

25

У Києві таксист відмовився везти проросійських пасажирів, які заявили, що ненавидять українську мову. Спочатку про це заявила жінка, а потім до неї приєднався супутник. Пасажири влаштували скандал.

Увесь інцидент потрапив на відео, пише УНІАН.

Як видно на відео, у машину сіли чоловік та жінка.

Головна / Life / No Stress

Ціни підвищили, а житло здавати українцям бояться! Чому ситуація в Польщі критична – відповів експерт

Ліліана Григорак

18 березня, 13:43

Скільки переплачують орендарі та чому українцям не всі хочуть здавати житло – в матеріалі "Сьогодні"

Ціни підвищили, а житло здавати українцям бояться!

ДОДАТОК Г

← Україна

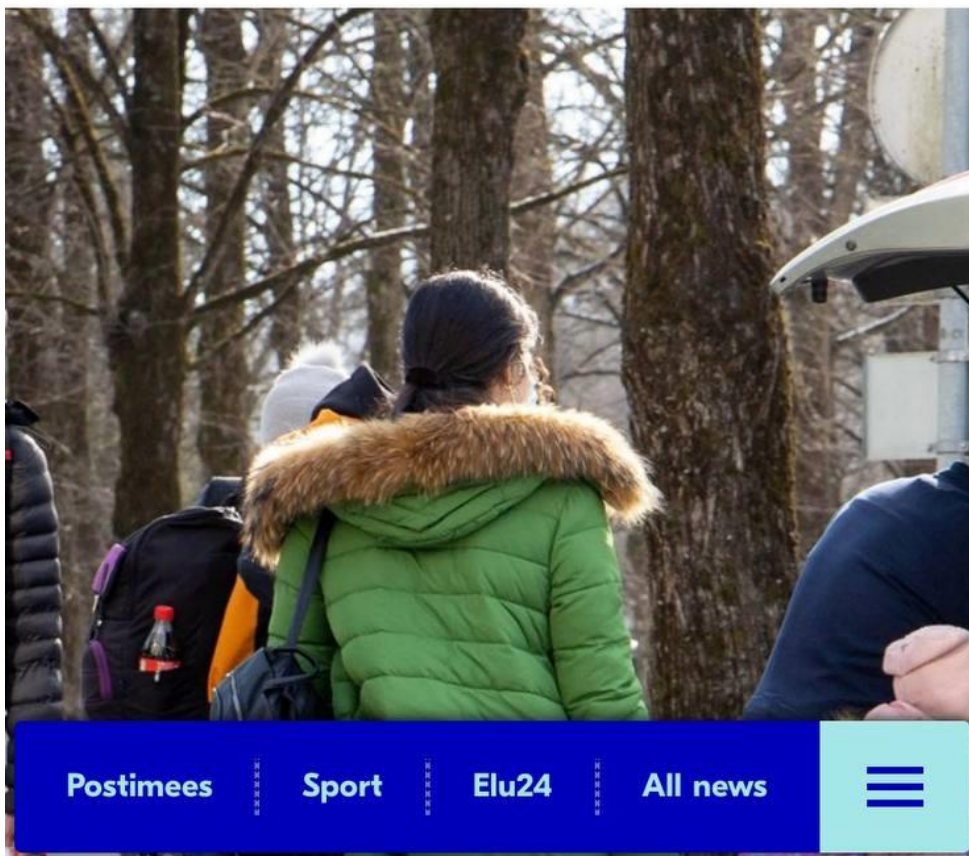
«Українці? Тоді ні!»: історії біженців, які шукали та продовжують шукати житло для оренди в Естонії

Чому українці насправді отримують відмову

Софія Солдатенко, reporter

12. квітень 2022

Postimees

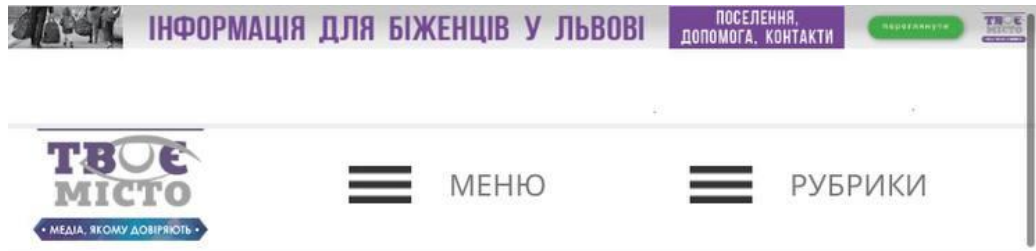
Sport

Elu24

All news

Додаток Д

ЛЬВІВ'ЯНИ НЕ ХОЧУТЬ ЗДАВАТИ КВАРТИРИ БІЖЕНЦЯМ

08:51

25 листопада 2014

Найбільша проблема, з якою стикаються біженці у Львові – житло. Львів'яни не хочуть здавати помешкання переселенцям. Про це повідомив в інтерв'ю tvoemisto.tv координатор поселення біженців у Львові, представник Громадського сектору Майдану Олег Коляса.

Головна / Новини України

Українці бояться здавати житло біженцям зі Сходу

10 вересня 2014, 11:40

Господарі квартир піднімають ціни або взагалі відмовляють в оренді

Додаток Є

Валентина Павлюк

Ми, працівники ЦНАПів, просимо допомоги для покращення роботи програми "Соціальна громада". З 28 березня на нас покладені обов'язки по реєстрації внутрішньо переміщених осіб. Як наслідок, збільшилась кількість користувачів програми і, зрозуміло, навантаження на неї. На теперішній час в робочі години програма не працює. Нам доводиться реєструвати громадян з числа ВПО вночі, у вихідні. Але "гори" заяв не зменшуються і заявники скаржаться на невидані довідки про їх реєстрацію ВПО. Також є загроза не вчасної реєстрації в термін до 30.04.2022 всіх заявників та неможливим надати таку необхідну нашим внутрішньо переміщеним громадянам державну грошову допомогу.

Просимо терміново вжити необхідних заходів для покращення роботи програми та зняття гострої соціальної напруги в суспільстві. Ми безпосередньо спілкуємось з громадянами, розуміємо їх тривоги і стаємо заручниками проблеми реєстрації ВПО.

З повагою і сподіваннями на розуміння.

1 мес. [Пожаловаться](#)

Додаток Ж

Яна Круглова

Моя мама, чоловік та я зареєструвалися як ВПО 04.04.2022. Виплати отримали тільки чоловік та я, мама не отримала. Спочатку в центрі мені відповіли чекайте, потім "бортали" від телефону до телефону, потім вже 03.05. сказали що це провина приват банк. Вчора сказали що в базі даних ВПО якісь перебої, та в моєї мами замість ІПН стоять нулі. І що їм робити, вони не знають, бо нарахування були, але їх не отримано. Локація м.Тернівка, Дніпропетровська обл.

в прошлую ср [Пожаловаться](#)

Додаток 3

Додаток И

Додаток І

Фото волонтерів, які допомагали вимушеним переселенцям